

MISRDA AYOLLAR O'RNI VA HUQUQLARI

Mirvafoyeva Munira Akmal qizi
Guliston davlat universiteti talabasi

Annotatsiya: *Ushbu maqola qadimgi va zamonaviy Misrda ayollar o'rni va huquqlarini o'rganadi. Qadimgi Misrda ayollar huquqiy, iqtisodiy va siyosiy jihatdan mustaqil bo'lib, nikoh, ajralish, mol-mulk va diniy faoliyatda muhim rol o'ynagan. Zamonaviy Misrda esa ayollar huquqlari konstitutsiyaviy kafolatlangan, siyosiy vakillik va ijtimoiy faollik rivojlanmoqda, ammo ayrim sohalarda gender tengligi bilan bog'liq muammolar mavjud. Maqolada qadimgi va zamonaviy Misrda ayollar huquqi, siyosiy va iqtisodiy roli, ijtimoiy muammolari birlashtirilgan.*

Kalit so'zlar: *Misr, ayollar huquqi, qadimgi Misr, zamonaviy Misr, siyosiy vakillik, iqtisodiy faollik, oilaviy huquq, FGM, gender*

Annotation: *This article examines the role and rights of women in ancient and modern Egypt. In ancient Egypt, women were legally, economically, and politically independent, playing a significant role in marriage, divorce, property ownership, and religious activities. In modern Egypt, women's rights are constitutionally guaranteed, and their political representation and social activism are developing; however, certain issues related to gender equality still persist. The article integrates an analysis of women's rights, political and economic roles, and social challenges in both ancient and modern Egypt.*

Keywords: *Egypt, women's rights, ancient Egypt, modern Egypt, political representation, economic activity, family law, FGM, gender.*

Misr tarixida ayollarning o'rni qadimdan muhim ahamiyatga ega bo'lgan. Qadimgi Misrda ayollar jamiyatning faol a'zosi, mustaqil shaxs va mulk egasi bo'lgan. Ular nikoh, ajralish, iqtisodiy faoliyat va diniy vazifalarda faol ishtirok etgan. Zamonaviy Misrda esa ayollar huquqlari konstitutsiya va milliy strategiyalar orqali himoyalangan, siyosiy va iqtisodiy vakillik oshirilmoqda, biroq ayrim sohalarda gender tengligi va ijtimoiy to'siqlar mavjud. Ushbu maqolada qadimgi va zamonaviy Misr ayollarining o'rni, huquqlari va jamiyatdagi roli tahlil qilinadi.

Qadimgi Misrda ayollar huquqiy shaxs hisoblangan. Ular sudga murojaat qilgan, shartnoma tuzgan va mol-mulk egalik qilgan. Nikoh va mulk huquqi qadimgi dunyo tarixida ilg'or hisoblangan. Misol uchun, XII sulola davrida yashagan "Nebet" ismli ayol o'z mulki ustida to'liq egalik huquqiga ega bo'lgan. Bu qadimgi Misr ayollarining jamiyatdagi mustaqilligini ko'rsatadi[1][2].

Nikoh qadimgi Misrda huquqiy bitim sifatida qaralgan. Ayollar ajralishni boshlash va mulk taqsimotida o‘z huquqlarini himoya qilish imkoniyatiga ega bo‘lgan. “Marriage Contract of Meryt-Re” papirusida ayol ajralgan taqdirda mulkini saqlab qolish huquqiga ega ekani qayd etilgan[3]. Qadimgi Misrda ayollar siyosiy va diniy hayotda ham faol bo‘lgan. Hatchepsut va Kleopatra VII kabi ayol fir‘avnlari tarixda taniqli. Diniy lavozimlarda esa ular ibodatxonalar boshqaruvida ishtirok etgan, “Amon xudoning xotini” va “Xudo onasi” unvonlariga ega bo‘lgan[1][4]. Ayollar dehqonchilik, savdo va hunarmandchilik bilan shug‘ullangan. Masalan, “Peschet” ismli ayol tibbiyot maktabida bosh tabib lavozimida ishlagan[2].

2014-yilgi Misr Konstitutsiyasi ayollar va erkaklar o‘rtasida fuqarolik, siyosiy, iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy huquqlarda tenglikni kafolatlaydi. 2017-yilda qabul qilingan Milliy Strategiya 2030 ayollarni siyosiy, iqtisodiy va ijtimoiy jihatdan qo‘llab-quvvatlashga qaratilgan[5][6].

2024-yil holatiga ko‘ra, Misr parlamentidagi ayollar ulushi 27,7% ga yetgan. Bu siyosiy vakillik sohasida sezilarli yutuq hisoblanadi[6].

Ayollar mehnat bozorida past foizda (taxminan 18%) ishtirok etadi. Past ishtirokning sabablari: ijtimoiy normalar, oilaviy majburiyatlar, xavfsiz transport va gender tazyiq[6][7].

Personal Status Law oilaviy munosabatlarni tartibga soladi va gender tengligini rivojlantirishga qaratilgan. Shu bilan birga, FGM (qizlarni genitalsizatsiya qilish) holatlari ayrim hududlarda davom etmoqda[7].

Nawal el-Saadawi kabi yozuvchi va faollar ayollar huquqlarini himoya qilishda muhim rol o‘ynagan. 2011-yilgi inqilob ayollar ishtirokini kuchaytirgan, ammo siyosiy va huquqiy yutuqlar barqaror emas[6][8].

Xulosa qilib aytganda, qadimgi Misrda ayollar huquqiy, iqtisodiy va siyosiy jihatdan mustaqil bo‘lgan bo‘lsa, zamonaviy Misrda ayollar uchun huquqiy kafolatlar mavjud, lekin iqtisodiy va ijtimoiy faollik past. Siyosiy vakillik va rasmiy strategiyalar ijobiy tendensiyalarni ko‘rsatmoqda. Qadimgi Misrdan hozirgi kungacha ayollar o‘rni tarixan muhim bo‘lib, jamiyatning barqaror rivoji va inson huquqlari ta‘minlanishida markaziy rol o‘ynaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Dilshod, A., Abdumatov, A., & Ismoil, R. (2025). FORMATION AND DEVELOPMENT OF HISTORICAL GEOGRAPHY GULISTAN STATE UNIVERSITY. TA'LIM, TARBIYA VA INNOVATSIYALAR JURNALI, 1(6), 47-53.

2. Dilshod, A., Zilola, A., & Ismoil, R. (2025). YOZUV ISLOHOTI VA DINIY MEROSGA MUNOSABAT: INGLIZ OLIMLARINING YONDASHUVI. YANGI O'ZBEKISTON, YANGI TADQIQOTLAR JURNALI, 2(9), 28-41.
3. Dilshod, A., Zilola, A., & Ismoil, R. (2025). INGLIZ MANBALARIDA 1927–1938 YILLARDA O'ZBEKISTON MADANIY MANZARALARI: REPORTAJLAR, JURNALLAR VA ARXIV HUJJATLARI TAHLILI. YANGI O'ZBEKISTON, YANGI TADQIQOTLAR JURNALI, 2(9), 11-27.
4. Dilshod, A., Zilola, A., & Ismoil, R. (2025). XX ASRNING 20-30 YILLARIDA INGLIZ MANBALARIDA O'ZBEKISTON MADANIYATING ASOSIY YO'NALISHLARI VA MUOMMALARI DAVR TARIXSHUNOSLIGIDA. TA'LIM, TARBIYA VA INNOVATSIYALAR JURNALI, 1(6), 90-101.
5. Ismoil, R., Dilshod, A., & Zilola, A. (2025). O'ZBEKISTON TASHQI SIYOSATIDA TINCHLIKPARVARLIK TAMOIYLLARINING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISHI. TA'LIM, TARBIYA VA INNOVATSIYALAR JURNALI, 1(6), 203-214.
6. Zilola, A., Ismoil, R., & Dilshod, A. (2025). MISRDAGI SUV OSTI ARXELOGIYASI TADQIQOTLARIDAN. TA'LIM, TARBIYA VA INNOVATSIYALAR JURNALI, 1(6), 192-202.
7. Davron O'g'li, A. D. (2025). ILK O'RTA ASRLARDA USTRUSHONADAGI SIYOSIY HOLAT. INNOVATION IN THE MODERN EDUCATION SYSTEM, 6(51), 613-619.
8. Davron O'g'li, A. D. (2025). AFSHINLAR SULOLASINING TASHKIL TOPIHI VA FAOLIYATI. INNOVATION IN THE MODERN EDUCATION SYSTEM, 6(51), 600-605.
9. Davron O'g'li, A. D. (2025). ILK O'RTA ASRLAR DAVRI YOZMA VA ARXELOGIK MANBALARIDA USTRUSHONA. INNOVATION IN THE MODERN EDUCATION SYSTEM, 6(51), 606-612.
10. Alijon o'g'li, T. J., & Davron o'g'li, A. D. (2025). INSON VA BORLIQ: FALSAFIY YONDASHUV. YANGI O'ZBEKISTON, YANGI TADQIQOTLAR JURNALI, 2(9), 1179-1188.
11. Davron o'g'li, A. D. (2025). O'RTA OSIYO KO'CHMANCHI CHORVADORLARI TARIXINING O'RGANILISHI. YANGI O'ZBEKISTON, YANGI TADQIQOTLAR JURNALI, 2(8), 100-113.